

MİLLETLERARASI TİCARET ODASI

Prof. Dr. Akar ÖÇAL

I. KURULUŞ¹

Kuvvetli bir federal teşkilât olan Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Odası, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini müteakip, Belçika, Fransa, İngiltere ve İtalya'ya, beş ülkenin ekonomileri arasında harp esnasında mevcut sıkı ilişkilerin devamını sağlamanın çarelerini müştereken araştırmak üzere, sanayici ve tacirlerden teşekkül ettirilecek birer heyetin Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilmesi çağrısında bulunmuştu⁽²⁾. Çağrıya uyan devletlerin teşkil ettikleri heyetler⁽³⁾ Atlantic City'de 20-24 Ekim 1919 tarihleri arasında bir araya gelerek, ekonominin harp sonrası içinde bulunduğu karışıklığa son vermenin yollarını⁽⁴⁾ ve Amerika Birle-

(1) Bu konuda bkz, A. FRANÇOIS-PONCET : «*La naissance de la CCI*», Nouvelles de la CCI, Mai 1969, s. 9-10; J. HAMEL/G. LAGARDE : *Traité de droit commercial*, T. I, Paris 1954, No. 138; G. RIPERT : *Traité élémentaire de droit commercial*, T. I, Paris 1963, No. 89, 116; W. HILL : «*Le cinquantenaire de la CCI*», Nouvelles de la CCI, Février 1969, s. 1; A. K. WATSON : «*L'idée internationale*», Nouvelles de la CCI, Mai 1969, s. 3.

(2) Bu vesile ile şunu belirtelim ki, 1914 Haziranında Paris'te toplanan 6. Ticaret Odaları ve Sınai ve Ticari Dernekler Milletlerarası Kongresi'nde, Brüksel'de, milletlerarası ticaret odasının ilk şeklini teşkil edecek, bir sürekli teşkilâtın kurulması yolunda bir karar alınmıştı. Ticari hakemlik, haksız rekabet ve daha sonraları milletlerarası ticaret odasınca yürütülen öteki bazı konularla uğraşmağı amaç edinmiş olan bu teşekkül, iki ay geçmeden harbin patlak vermesi üzerine, çalışma imkânına kavuşmaktan mahrum kalmıştı. Bu konuda bkz, FRANÇOIS-PONCET, s. 9.

(3) Heyetlerin teşkili hakkında bkz, FRANÇOIS-PONCET, s. 9.

(4) HILL : «*Le cinquantenaire...*», s. 1.

şik Devletleri ile Avrupa arasında harp dolayısıyla mevcut sıkı ilişkilerin devamını sağlamanın çarelerini aradılar (5) ve bu amaçlara ulaşabilmek için tüm ekonomik çevreleri temsil edecek, özel teşebbüsü destekleyecek, ticari hayattaki engelleri uzaklaştıracak ve önemli ekonomik sorunlar konusunda özel teşebbüsün görüşlerini aksettirecek (6) bir sürekli teşekkülün kurulmasını kararlaştırdılar. Daha sonra 23-30 Haziran 1920 günleri arasında Paris'te bir kuruluş kongresi toplandı ve odanın statüsü kabul edildi. Kuruluş kongresi toplandı ve odanın statüsü kabul edildi. Kuruluş formaliteleri bu şekilde tamamlanan Milletlerarası Ticaret Odası, 24 Haziran 1920 tarihinde resmen kurulmuş oldu. Yukarıdaki açıklamalardan da açıkça anlaşılacağı gibi, Milletlerarası Ticaret Odası tamamen bir özel teşebbüs kuruluşu olup (7), üyelerinin kendi ülkelerinde milli komiteler halinde (8) birleştiği, bir güçlü ekonomik federasyon niteliğindedir (9).

II. AMAÇ

Milletlerarası Ticaret Odası'nın amaçlarını şöylece özetlemek mümkündür (10) :

Ticareti, sanayii, nakliyyeyi, maliyyeyi ve genel olarak milletlerarası ekonomik faaliyetlerin bütün branşlarını temsil etmek;

(5) FRANÇOIS-PONCET, s. 10.

(6) HILL : «*Le cinquantenaire...*», s. 1.

(7) HAMEL/LAGARDE, No .138. 1

(8) Milli komiteler hakkında bkz, bu inceleme : IX.

(9) *Status de la CCI*, Paris 1958, Mad. I/3.

(10) St. Mad. I/2. Bu konuda ayrıca bkz, J. ESCARRA : *Manuel de droit commercial*, I, Paris 1947, No. 376; «*MTO nedir*», Türkiye İktisat Gazetesi, 1969, S. 817, s. 3; W. HILL : «*Face à l'avenir*», *Nouvelles de la CCI*, Mai 1969, s. 4-5; M. WALLENBERG : «*Les problèmes monétaires internationaux*», *Nouvelles de la CCI*, Mai 1969, 15-16; L. STEEL : «*La politique commerciale*», *Nouvelles de la CCI*, Mai 1969, s. 16-17; H. C. BODEN : «*Le rôle de la chambre de commerce internationale dans l'harmonisation et l'organisation du développement économique et social*» *Revue française de comptabilité*, 1962, S. 40, s. 65-68; H. C. BODEN : «*Le transfert des connaissances techniques*», *Nouvelles de la CCI*, Mai 1969, s. 19-20; E. G. D'ESTAING : «*La CCI et le système fiscal*», *Nouvelles de la CCI*, Mai 1969, s. 20-21; «*L'oeuvre pratique et technique de la CCI*», *Nouvelles de la CCI*, Mai 1969; s. 22; B. S. WHEB-LE : «*L'oeuvre normative de la CCI dans le domain bancaire inter-*

Milletlerarası işlerde çıkarı olanları biraraya toplamak ve onların düşüncelerine tercüman olmak;

Çeşitli ülkeler arasında ticari şartların iyileştirilmesi ve milletlerarası ekonomik sorunların çözümü için çaba sarfetmek ^(10a);

İş adamlarının ve çeşitli ülkelerdeki teşekküllerinin birbirlerine yakınlaşması ve birbirleriyle anlaşmalar tesis etmesi için çalışmak;

Milletlerarası barışın ve sıkı ilişkilerin sürdürülmesine bu suretle katkıda bulunmak ⁽¹¹⁾.

III. ÜYELİK ¹²

Milletlerarası Ticaret Odası, Konsey'ce ^(12a) saptanan periodik listede isimleri bulunan ülkelerin ferdi ve kollektif üyelerini kap-

national», Nouvelles de la CCI, Mai 1969, s. 25-25; «MTO neler yapar», Türkiye İktisat Gazetesi, 1969, S. 830; s. 5; F. AKDAĞ : «Milletlerarası Ticaret Odası», Barış Dünyası, 1969, C. 8, s. 86, s. 397-400; F. v. MENDEL-SOHN : «Milli ve milletlerarası bakımdan ticaret odaları», Türkiye İktisat Gazetesi, 1956, S. 164, s. 2; Y. LOUSSOUARN/J.—D. BREDIN : *Droit du commerce international*, Paris 1969, s. 47 vd; «Milletlerarası Ticaret Odasının yatırım politikası ve turizmle ilgili çalışmaları», Türkiye İktisat Gazetesi, 1964, S. 581, s. 5; «Gelişmekte olan memleketlere yapılan teknik yardım sahasının Milletlerarası Ticaret Odasının faaliyetleri», Türkiye İktisat Gazetesi, 1964, S. 599, s. 8; C. T. SAYMEN : «İhracat konusu ve Milletlerarası Ticaret Odası», Türkiye İktisat Gazetesi, 1962, S. 490, s. 3; G. İŞİL : «Reklâmcılık ve Milletlerarası Ticaret Odası», Türkiye İktisat Gazetesi, 1962, S. 502, s. 3, 7; P. VELLAS : *Droit international économique et social*, T. I, Paris 1969, 1969, s. 299.

(10a) Bu konuda milletlerarası ticari satış hukukunda bir gerçek kaynak durumunda olan Incoterms hükümlerini hatırlatmayı gerekli görüyoruz; bu konuda bkz, *Incoterms 1953*, Paris 1972; LOUSSOUARN-BREDIN, s. 47; T. KALPSÜZ : *Deniz aşırı Satışlar*, Ankara 1967, s. 109 vd; 133.

(11) Bu konuda bkz. ESCARRA, No. 376; HAMEL/LAGARDE, N. 138; «*La CCI et les Nations Unies renforcent leur coopération*», Nouvelles de la CCI, Mars-Avril 1969, s. 1; «*Relations institutionnalisées entre la CCI et les Nations Unies-Gatt*», Nouvelles de la CCI, Décembre 1969, s. 1.

(12) Bu konuda bkz. W. HILL : «*Les membres de la CCI*», Nouvelles de la CCI, Mars 1970, s. 1.

(12a) Bkz, bu çalışma : IV.

sar ⁽¹³⁾. Kollektif üye olarak, siyasi amaç ve düşünceleri bulunmayan ve temsil edici nitelik taşıyan milli ya da mahalli mali, sınai, ticari dernek ve teşekküller seçilebilir ⁽¹⁴⁾. Ferdi üye olarak seçilebilecek olanlar ise şunlardır ⁽¹⁵⁾ : Kollektif üye olarak seçilebilecek olan teşekküllerin bulunduğu ülkelerde ticari, sınai ya da mali amaçlar güden şirket, firma ve şahıslar. Ferdi üyeler kongrelerde ⁽¹⁶⁾ hazır bulunmak ve söz almak hakkını haiz iseler de ⁽¹⁷⁾, oylamaya katılamazlar ⁽¹⁸⁾. Nihayet, dernek, firma ve şahıslar, aşağıda belirteceğimiz şartları taşıdıkları takdirde, Milletlerarası Ticaret Odası'nın ferdi ve kollektif üyesi olmak imkânına sahiptirler ⁽¹⁹⁾ : 1) Kendi ülkelerinde mevcut ve Konsey'ce tanınmış olan mahalli Komitece üye olarak teklif edilmiş olmak; 2) Milletlerarası Ticaret Odası'nın Konsey'i tarafından, statüde öngörülen esaslara uygun olarak kabul edilmiş bulunmak.

1919 yılında sadece beş ülkenin ekonomik çevrelerinin temsilcilerinden ibaret olan Milletlerarası Ticaret Odası'nın, bugün 5800'ü ferdi 1600'ü kollektif olmak üzere toplam 7400 üyesi mevcuttur ⁽²⁰⁾. Bu rakamın önemini ifade için şunu da ilâve edelim ki, dünyanın en önemli 500 işletmesi arasından amerikalı olmayanların yüzde sekseni ve Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük elli şirketinden otuzaltısı bu odanın üyesidir ⁽²¹⁾. Nihayet, oda bünyesinde iktisaden gelişme yolunda olan ülkeler çoğunlukta olup, milli komiteleri bulunmayan ülkelerden de üyeler mevcuttur ⁽²²⁾.

IV. KONSEY

1. Teşkili : Konsey, statünün 3. maddesinde öngörülen şartlar içinde Milletlerarası Ticaret Odası'na dahil olan çeşitli ülkelerin

(13) St. Mad. II/1.

(14) St. Mad. II/2a.

(15) St. Mad. II/2b.

(16) Bkz, bu çalışma; VII.

(17) Bunlara Milletlerarası Ticaret Odasının yayınları da gönderilir : bkz, St. Mad. II/2b.

(18) St. Mad. II/2b.

(19) St. Mad. II/3.

(20) HILL : «*Les membres...*» s. 1.

(21) HILL : «*Les membres...*», s. 1.

(22) HILL : «*Les membres...*», s. 1. Bu konuda ayrıca bkz, HILL : «*Le cinquantenaire...*», s. 1.

temsilcilerinden ve resmi üyelerden oluşur (23). Ülkelerin temsili ve onların Milletlerarası Ticaret Odası'nın bütçesine katkısı, Konsey'ce, ülkelerin milli ve milletlerarası sahalarda haiz oldukları ekonomik öneme göre saptanır (24) (25). Şunu hemen ilâve edelim ki, temsilci sayısının tayininde gerekli olduğu için, bütçeye katılmada bir esasın tespiti gerekli görülmüş ve oda bütçesine en geniş ölçüde katkıda bulunan on ülke içinde katılma payı en düşük olanın hissesi temel rakam olarak benimsenmiştir (26). Gerçekten, statü, ülkelerin Konsey'deki temsilci sayılarını şöylece tespit etmiş bulunmaktadır (27) : A) Katılma payı temel rakama hiç olmazsa eşit olan her ülke 6 üye; B) Katılma payı temel rakamdan düşük ve fakat bu rakamın hiç olmazsa yarısına eşit olan her ülke 4 üye; C) Katılma payı temel rakamın yarısından da düşük olan her ülke 2 üye (28). Her ülkedeki ferdi ve kolektif üyeler, imkân bulur bulmaz, milli teşekkül şeklinde faaliyet gösterecek ve bu ülkenin Konsey üyelerini seçecek bir milli komite kurarlar (29). Konsey üyelerinin seçimi yapılır yapılmaz durum derhal milli komitelerce genel sekretere (30) bildirilir (13).

2. Görevleri : Konsey'in görevleri şunlardır (32) :

A) Ferdi ya da kolektif üyeye sahip olabilecek ülkeler listesini tasdik etmek ve ihraç ya da ilâveler suretiyle bu listede değişiklik yapmak (dörtte üç oranındaki nisaba uyularak);

B) Milli komitelerin kurulmasını ya da değiştirilmesini onamak;

C) Milli komitelerce teklif edilen ferdi ve kolektif üyelerin kabulü hakkında karar almak; milli komitelerce kabul edilmedik-

(23) St. Mad. III/1.

(24) Bu önemin tespitinde Konsey'ce seçilen ve her kongreden sonra gözden geçirilen göstergelerin son dört yıllık ortalaması nazara alınır (St. Mad. III/1. fık. 2).

(25) St. Mad. II/1, fık. 2.

(26) St. Mad. III/1, fık. 3.

(27) St. Mad. III/1, fık. 4.

(28) «Üye» kelimesi, ticari yönden önem arzeden, hükmi şahsiyeti haiz bir idari bölüm durumunda olan, malî bağımsızlığı bulunan ya da hiç olmazsa kendi dış ticaretinin düzenlenmesinde söz sahibi olabilen bütün bölgeleri ifade etmektedir (St. Mad. III/1, fık. 5).

(29) St. Mad. III/2a.

(30) Bkz, bu çalışma : VIII.

(31) St. Mad. III/2b.

(32) St. Mad. III/3.

leri yolunda şikâyetinde bulunan muhtemel üyelerin taleplerini sonuçlandırmak;

D) Kongrelerin tarihini, yerini ve gündemini saptamak;

E) Müteakip kongrelere müracaat hakkı mahfuz kalmak şartıyla, statünün tefsirine ilişkin sorunları çözümlenmek;

F) Kongreye sunulmasında gerek olmayan tüm câri sorunlar hakkında karar almak;

G) Milletlerarası Ticaret Odası'nın yönetimi için, statüye aykırı olmayan bütün yönetmelikleri kabul etmek;

H) Görevi, milletlerarası bir karakter taşıyan ticari ihtilâflara hakemlik yoluyla bir çözüm şekli bulmaktan ibaret olan tahkim divanının üyelerini seçmek⁽³³⁾ ⁽³⁴⁾;

I) Statüde ve yönetmeliklerde değişiklik yapılmasını teklif etmek⁽³⁵⁾.

Konsey, yukarıda sayılanlardan ayrı olarak, Milletlerarası Ticaret Odası'nın işlerini yürütür; amaçların gerçekleşmesi için ça-

-
- (33) Tahkim divanı hakkında daha geniş bilgi için bkz, L. TANGLEY : «*La cour d'arbitrage de la CCI*», Nouvelles de la CCI, Mai 1969, s. 23; Ü. T. GÜVEN : «*Milletlerarası Ticaret Odası tahkim divanı*», Türkiye İktisat Gazetesi, 1969, S. 711, s. 5, 7; S. 712, s. 5, 7; T. KALPSÜZ : «*Ticaret odalarında cereyan eden tahkim*», Tahkim, IV. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1966, s. 224; s. 27, dipnot (44); s. 228; *Milletlerarası Ticaret Odası uzlaştırma ve tahkim hükümleri*, Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Milli Komitesi neşriyatı, Ankara 1955; «*Milletlerarası Ticaret Odası hakemlik kılavuzu*», Türkiye İktisat Gazetesi, 1964, S. 595, s. 3, 7; S. 596, s. 3, 7; S. 597, s. 3, 7; S. 598, s. 3, 7; C. T. SAYMEN : «*Milletlerarası Ticaret Odası beynelmilel hakem divanı*», Türkiye İktisat Gazetesi, 1959, S. 346, s. 3, 7; LOUSSOUARN/BREDIN, s. 47, dipnot (2), s. 91-92; C. WELLMANN : «*Milletlerarası Ticaret Odasının tahkim usulü*» (Çev. T. Kalpsüz), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1955, S. 3-4, s. 240-246.
- (34) 1967 ve 1968 yılları içinde değeri toplam 45 milyon dolara ulaşan 200 kadar ihtilâf tahkim divanına arz edilmişti. Divana arzedilen ihtilaf sayısı harbi izleyen yıllarda çok az olduğu halde, bu miktar on yıl önce kırka ve 1968'de de yüze ulaşmıştı. 1969 yılında divana arzedilen iş sayısında % 15 oranında bir artış görüldü. Gerçekten bu yılda divana sunulan iş sayısı 115'e yükselmişti. Bu konuda bkz, «*L'Oeuvre...*», s. 22; «*La cour d'arbitrage de la CCI un succès grandissant*», Nouvelles de la CCI, Mars 1970, s. 3.
- (35) Değişiklik teklifleri kongre gündemine alınır. Bir teklif kongreye katılan delegelerin üçte ikisinin reylerini toplarsa, kabul edilmiş olur; Bkz, St. Mad. XI.

lıdır ve kongrelerce tesis edilen politikanın tahakkuku için gayret sarfeder ⁽³⁶⁾.

3. Çalışma Düzeni : Konsey, kendi çalışma düzenini tespit eder. Bir karar alınabilmesi için üyelerin bir araya gelmesi sert değildir; fakat hiç olmazsa üç ülkeden altı ya da daha ziyade üyenin istekleri üzerine, başkan, Konsey'i toplantıya çağırmaya mecburdur. Toplantı, atmış gün önce verilmiş bir habere dayanmalıdır; başka bir ifade ile, toplantı üyelere bu durumun haber verilmesinden asgari atmış gün sonra yapılabilir. Ancak bunun bir istisnası vardır : Üyeler, önceden haber verilmesine ilişkin hükmün yerine getirilmesinden sarfınazar etmişlerse, önceden haber vermeğe lüzum yoktur. Toplantının açılabilmesi için Konsey üyelerinin çoğunluğunun hazır bulunması gerekir; bununla beraber bu üyelerin yarısı, Konsey'e üye gönderen ülkelere ait bulunmalıdır. Genel sekreter bütün toplantılara katılır ve sekreterlik görevini ifa eder ⁽³⁷⁾. Bütçe komisyon ⁽³⁸⁾ Konsey'in çalışmalarına yardımcı olur. Her milli komite bu komisyonda bir üye ile ⁽³⁹⁾ temsil edilir. Milletlerarası Ticaret Odası genel sekreteri ile malî konularda yetkili elemanları (trésoriers) da bu komisyonun üyesidirler ⁽³⁹⁾.

V. İCRA KOMİTESİ

1. Kuruluş ve Çalışma Düzeni : İcra komitesi Konsey tarafından seçilir. Gerçekten, statünün IV/1. maddesine göre, Konsey, her kongre zamanında bir icra komitesi seçer. Bu komiteye oda başkanı riyaset eder ⁽⁴⁰⁾. Odanın fahri başkanları, bütçe komisyonu başkanı, muhasip ve muhasip yardımcıları da komitenin üyesidirler. Öte yandan, Milletlerarası Ticaret Odası'nın bütçesine en geniş ölçüde katılan altı ülke arasından seçilen altı üye ile öteki ülkelerden, tercihan teknik komiteleri başkan ve başkan yardımcıları arasından seçilen altı üye de komiteye dahildirler. Başkan, çalışma-

(36) St. Mad. III/4.

(37) St. Mad. III/5.

(38) Bu komisyonun başkanı Konsey'ce seçilir, St. Mad. III/5.

(39) Mümkün olduğu kadar mali konularda görevli olan elemanları tarafından, St. Mad. III/6.

(39a) St. Mad. III/6.

(40) Şunu da ilâve edelim ki, başkan, kendisi yerine başkanlık görevini ifa edecek olanı da tayin hakkını haizdir, St. Mad. IV/2.

lar gerekli kılıyorsa, uzmanları ya da danışmanları da toplantıya çağırabilir. Toplantı nisabının sağlanabilmesi için sekiz üyenin hazır bulunması zorunludur (41). Kararlar ise mevcut üyelerin çoğunluğu ile alınır (42). İcra komitesi yılda asgari iki kere toplanır (43). Kongreler arasındaki tatil zamanlarında ise Konsey gerekli olan işlemleri ifa eder (44).

2. Görevleri : İcra komitesi, genel sekreterlikçe gerçekleştirilen teknik çalışmaları, Konsey'e ve kongrelere sunulmadan önce, inceler. Milletlerarası Ticaret Odası'nca görevlendirilecek delegasyonun seçiminde ve teknik komitelerin teşkilinde başkanlığa yardımcı olur; her kongreden sonra, statünün 3. maddesi 1. paragrafında öngörülen ülkelerin (45) ekonomik durumlarını gösteren bir tablo düzenler ve Konsey'ce kendisine verilecek görevleri ifa eder (46).

VI. BAŞKANLIK VE BÜRO

Konsey, her kongreden önce yapacağı toplantıda, gizli oyla, Milletlerarası Ticaret Odası'nın gelecek başkanını, bütçe komisyonu başkanını ve muhassipleri seçer. Seçim, kongrenin sona ermesinden sonra başlamak üzere, iki yıllık bir süre için yapılır. Seçilmiş başkan, bütçe komisyonu başkanı, muhasip ve muhasip yardımcıları Konsey'in üyesidirler (47). Milli komiteler başkanları da Konsey'in üyeleri arasında olup, aynı zamanda Milletlerarası Ticaret Odası başkan yardımcılığı görevini ifa ederler (48). Başkanın katılmadığı toplantılara başkanlık yapacak olanı Konsey seçer (49). Başkanın istifası ya da ölümü hallerinde, Konsey'ce, Milletlerarası Ticaret Odası başkanının bütün yetkilerini haiz ve gelecek kongreye kadar başkanlık görevini ifa etmek üzere, bir halef seçilir (50). Baş-

(41) St. Mad. IV/2.

(42) St. Mad. IV/3.

(43) St. Mad. IV/5.

(44) St. Mad. IV/6.

(45) Bkz, bu çalışma : IV/1

(46) St. Mad. IV/4.

(47) St. Mad. V/1.

(48) St. Mad. V/2.

(49) St. Mad. V/3. fık. 1.

(50) St. Mad. V/3, fık. 2.

kanlık süresi dolanlar fahri başkan ünvanını alırlar ve ölünceye kadar Konsey'de üye olarak görev yaparlar ⁽⁵¹⁾.

VII. KONGRELER

Milletlerarası Ticaret Odası üyeleri, iki yılda bir kere, kongre halinde bir araya gelirler. Kongrelerin yeri ve tarihi Konsey'ce tespit edilir ⁽⁵²⁾. Kongrenin yapılacağı asgari altı ay önce ilân olunur ve gündən asgari dört ay önce bütün üyelere gönderilir ⁽⁵³⁾. Milletlerarası Ticaret Odası'nın kollektif üyeleri bütün toplantılarda delegeleri vasıtasıyla temsil edilmek hakkını haiz oldukları gibi, her delege de bir oy kullanmak hakkına sahiptir. Toplantının açılabilmesi için, kayıtlı delegelerin, odaya dahil ülkelerin asgari üçte ikisinin kollektif üyelerini temsil etmekte olması gerekir ⁽⁵⁴⁾. Kongreye sunulan bir konuda karar alınabilmesi için, istisnalar hariç olmak üzere, mevcut üyelerin çoğunluğunun oyu yeterlidir. Oylama el kaldırma suretiyle yapılır. Bununla beraber, asgari üç ülkenin delegeleri, oylamanın ülke itibariyle yapılmasını istemek hakkını haiz

(51) St. Mad. V/4.

(52) 1921-1971 yılları arasında toplanan kongrelerin tarih, yer ve konuları şöyledir: 1. Londra (1921); 2. Roma (1923); 3. Brüksel (1925); 4. Stokholm (1927); 5. Amsterdam (1929); 6. Vaşington (1931); 7. Viyana (1933); 8. Paris (1935); 9. Berlin (1937); 10. Kopenhag (1939); 11. Montrö (1947) : Ekonomik gelişme ve sağlamlılık; 12. Kebek (1949) : Müstehlikin menfaati yönünden dünya ticaretinin liberasyonu; 13. Lizbon (1951) : Yeniden silâhlanma karşısında ekonomik kalkınma; 14. Viyana (1953) : Dünya ticareti; 15. Tokyo (1955) : Asya sorunları-Dünyadaki gelişme; 16. Napoli (1957) : Ekonomik gelişmenin yeni faktörleri; 17. Vaşington (1959) : Bugünün sorunları karşısında işletme sahipleri; 18. Kopenhag (1961) : Özel teşebbüs-Az gelişmiş ülkelerde ekonomik kalkınma; 19. Meksiko (1963) : Milletlerin bağlılığı-Mutluluklarının şartları; 20. Yeni Delhi (1965) : Ekonomik işbirliği-Ekonomik gelişmenin anahtarı; 21. Montreal (1967) : Gelişme halindeki dünyada özel teşebbüs; 22. İstanbul (1969) : Milletlerarası ekonomik gelişme-Milletlerarası şirketlerin rolleri, hakları ve sorumlulukları; 23. Viyana (1971) : Teknoloji ve Cemiyet-Mübadelede serbestiyet. Bu konuda bkz, «Présidents et congrès de la CCI de 1969», Nouvelles de la CCI, Mai 1969, s. 14; *Milletlerarası Ticaret Odası ve Kongreleri*, Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Milli Komitesi neşriyatı, Ankara 1966; C. SADIK : «Arsuulusal tecim odaları kongresi», Siyasi İlimler Mecmuası, 1935, S. 54, s. 21-25.

(53) St. Mad. VI/1.

(54) St. Mad. VI/2.

dirler. Delegeterçe önceden oylanana bir husus, ülkelerin üçte iki çoğunluğunca tasdik edilirse, kesinlik kazanır; eğer tasdik gerçekleşmezse, ilk oylama iptal edilmiş olur ve teklif geri alınmaz ya da kapanıştan önce bu konuda anlaşmaya varılamazsa, konu, kesin karar için Konsey'e havale edilir. Oylama ülkeler itibariyle yapılırsa, her ülkenin oyu, o ülke delegeterince kendi aralarından seçilen biri tarafından kullanılır⁽⁵⁵⁾. Kollektif üyeler asgari bir azami on delege ile temsil edilirler. Her kollektif üyenin sahip olacağı delege sayısı, üye sayıları ve önemleri göz önünde tutularak, ilgili ülkenin milli komitesince saptanır⁽⁵⁶⁾. Milletlerarası Ticaret Odası'nda temsil edilmekte olan ülkelerin hükümetleri, kendi milli komitelerince, kongrelere, seçecekleri delegeterle katılmaları için davet edilebilirler. Ancak, üç delegeден daha fazla sayıda delege ile katılma mümkün değildir. Hükümetlerini temsilen kendi milli delegasyonu ile beraber kongrelere katılan delegeter, kongrenin düzenlenmesine ilişkin görüşmelere katılabilirlerse de, oy kullanamazlar⁽⁵⁷⁾. Kongrelerin gündeminin Konsey'ce tespit edilmesi ve kongre tarihinden asgari dört ay önce üyelere gönderilmesi mecburiyetine rağmen, Konsey, milletlerarası yönden önem arzeden sorunları, önceden bildirilmemiş olsa bile, münakaşalara dahil edebilir⁽⁵⁸⁾. Kongrede, bu toplantının bir nevi genel kurul teşkil etmekte olması sebebiyle, Milletlerarası Ticaret Odası'nın çalışmalarını üyelerin bilgisine sunulur ve Konsey'ce kongrelere sunulacak konular hakkında bu kurulun görüşleri tespit edilir. Kongrelerde, bunlardan ayrı olarak, yeni çalışmalar hakkında Konsey'e telkinde bulunulur⁽⁵⁹⁾. Kongrenin görüşlerini ifade eden kararlar, toplantıya katılan delegeterlerin üçte iki çoğunluğu ile alınır⁽⁶⁰⁾. Her milli komite delegasyonu, alınan kararlara muhalefetini ifade edebilir ya da çekimser kalabilir; isterse keyfiyetin zabta da yazılmasını isteyebilir⁽⁶¹⁾. Toplantıya katılmasına rağmen oylama esnasında hazır bulunamayacak bir üye, oylama yerini terk etmeden önce, oyunu yazılı olarak bırakabilir⁽⁶²⁾. Milletlerarası Ticaret Odası'nın, Konsey'in ve komi-

(55) St. Mad. VI/3.

(56) St. Mad. VI/4.

(57) St. Mad. VI/5.

(58) St. Mad. VI/6.

(59) St. Mad. VI/7.

(60) St. Mad. VI/8, fık. 1.

(61) St. Mad. VI/8, fık. 2.

(62) St. Mad. VI/8, fık. 3.

telerinin bütün toplantılarının zabıtları genel sekreterliğe tevdi edilir (63). Genel sekreterlik, kongrelerin sona ermesini müteakip, mümkün olan en kısa süre içinde, Milletlerarası Ticaret Odası'nın her üyesine, müzakerelerin ve alınan kararların özetini gönderir (64). Söz konusu özetleri alan kollektif üyeler, bu konuda yetkili kamusal otoritelerin dikkatinin çekilmesi konusunda, milli komitelere yardımcı olurlar. Milletlerarası Ticaret Odasına dahil ülkelerde mümkün olduğu kadar çabuk bir şekilde bir faaliyet birliğinin gerçekleştirilmesini temin bakımından gerekli tedbirlerin ülkelelerinde de alınmasına gayret gösterirler (65). Her milli komite, Milletlerarası Ticaret Odası genel sekreterine, gerçekleştirilen ilerlemeler konusunda, zaman zaman rapor gönderir (66) (66a).

VIII. GENEL SEKRETERLİK

Genel sekreterlik, bir genel sekreter ve Konsey'ce seçilen bir grup personelden meydana gelmiş olup, her konuda Konsey'in yönetim ve denetimi altında görev yapar (67). Genel sekreterliğin görev yerini Konsey tayin eder (68). Genel sekreter, genel sekreterliği sevk ve idare eder ve Konsey karşısında sekreterliğin faaliyetlerinden dolayı sorumluluk taşır (69). Genel sekreterliğin görevlerini şöylece özetlemek mümkündür (70) :

1. Konsey'ce tevdi edilecek bütün teknik çalışmaları gerçekleştirmek :
2. Sosyal ve ekonomik şartlarla ilgili bilgileri, ihtihsale ve ihtiyaçlara ilişkin olayları, istihsal imkânları ile geleceğe ait ihtiyaç ihtimallerini bir merkezde toplamak;
3. Bir irtibat organı durumunda olmak ve ekonomik ilişkileri geliştirmeye ve kolaylaştırmaya has kanuni tedbir ve düzenlemeler hakkında telkinlerde bulunmak;

(63) St. Mad. VI/9.

(64) St. Mad. VI/10.

(65) St. Mad. VI/11, fık. 1.

(66) St. Mad. VI/11, fık. 2.

(66a) Kongrelere ilişkin olarak kabul edilen ve statüye eklenen yönetmelik için bkz, Statuts de la CCI, Paris 1958, s. 25 vd.

(67) St. Mad. VII/1, fık. 1.

(68) St. Mad. VII/1, fık. 2.

(69) St. Mad. VII/1, fık. 3.

(70) St. Mad. VII/2.

4. Raporları ve statü uyarınca yayımlanabilecek sonuçları üyelerin ve resmi teşekküllerin istifadesine hazır bulundurmak;

5. Ekonomik şartlara ve işlere ilişkin olayları yayın yapmak suretiyle halka tanıtmak ve bu şekilde onların aydınlatılmasına yardımcı olmak.

Milli komiteleri genel sekreterlik nezdinde temsil etmek üzere tayin edilen milli komiserler ⁽⁷¹⁾ «idari komisyon»u teşkil ederler. Bu komisyona, çalışmalarında genel sekreter başkanlık yapar ⁽⁷²⁾. Milli komiserlerin görevlerini şöylece sıralayabiliriz ⁽⁷³⁾ : Sekreterin çalışmalarına yardımcı olmak ve ona müşavirlik yapmak; kendi ülkelerine ilişkin konularda genel sekreteri aydınlatmak ve gerekli dokümanları sağlamak; kendi ülkelerine ilişkin sorunlarda ve özel çıkarlar konusundaki gözlemlerini genel sekretere aksettirmek; Milletlerarası Ticaret Odası'nın politikasına uygun olarak kendi ülkelerinde gerçekleştirilen gelişmeleri devamlı olarak genel sekretere ulaştırmak ve genel sekreterliğin çalışmalarının iyi bir şekilde yürütülmesi bakımından işbirliği yapmak; Milli komiteleriyle genel sekreter arasında ilişki tesisini sağlamak. Milli komiserler, bunlardan ayrı olarak, genel sekreterliğin faaliyetlerini devamlı şekilde izlemek zorundadırlar ⁽⁷⁴⁾. Farklı ülkelerin tabiiyetini taşıyan iş adamları arasında ortaya çıkan bir uyuşmazlık ya da bir mukavelenin icrası ya da tefsiri konularında beliren bir anlaşmazlık halinde, taraflardan herbiri, uzlaşma yoluyla bir sonuca ulaşılabilmesi için, Milletlerarası Ticaret Odası İdari Komisyonu'nun aracılığını isteyebilir. Bu gibi durumlarda, Milletlerarası Ticaret Odası'nın müdahalesini isteyen taraf, kendi milli komitesi kanaliyle, yazılı olarak müracaatta bulunur ve talebine söz konusu mukavelenin ve ayrıca konuyla ilgili yazılı belgelerin suretlerini ilişti-rir ⁽⁷⁵⁾. Bu konuda son olarak şunu ifade edelim ki, Milletlerarası Ticaret Odası'nın kollektif üyeleri, kendi yayınlarını muntazaman genel sekreterliğe göndermek zorundadırlar ⁽⁷⁶⁾.

(71) Bu konuda bkz, bu çalışma : IX.

(72) St. Mad. VII/3, fık. 1

(73) St. Mad. VII/3, fık. 2.

(74) St. Mad. VII/3, fık. 3.

(75) St. Mad. VII/3, fık. 4.

(76) St. Mad. VII/4.

IX. MİLLÎ KOMİTELER

Milli komiteler şu amaçları gerçekleştirmek için kurulurlar ⁽⁷⁷⁾ :

1. Ülkenin bütün ekonomik kuvvetlerini organları vasıtasıyla Milletlerarası Ticaret Odası nezdinde temsil etmek;
2. Milletlerarası Ticaret Odası'na üye olmak isteyen Türk tabiiyetindeki teşekkülleri ve şahısları gruplandırarak, bunların kayıt taleplerini Milletlerarası Ticaret Odası Konsey'ine arz etmek ⁽⁷⁸⁾.
3. Milletlerarası Ticaret Odası'nın kongrelerine, Konsey'ine, komisyonlarına ve araştırma komitelerine katılacak temsilcileri seçmek ⁽⁷⁹⁾;
4. Milletlerarası Ticaret Odası'na arzedilmesi istenen veya bu oda tarafından ortaya atılmış olan sorunları tetkik ettirerek, Milletlerarası Ticaret Odası'nın düzenlediği toplantılarda milli açıdan müdafaası gereken prensipleri tayin ve tespit etmek ⁽⁸⁰⁾;
5. Milletlerarası Ticaret Odası kongrelerinde kabul edilen kararlara kamusal makamların dikkat nazarını celbetmek; Milletlerarası Ticaret Odası tarafından belirtilen temennilerin, mümkün olan çabuklukla gerçekleşmesine çalışmak ve elde edilen sonuçları muayyen zamanlarda verilecek raporlara geçirmek ⁽⁸¹⁾;
6. Milletlerarası Ticaret Odası'nın genel sekreterliği ile, bu genel sekreterlik nezdinde bir milli komiser tayin etmek suretiyle, devamlı ilişki kurulmasını temin etmek ve milletlerarası teşekkülle milli komiteye dahil olanlar arasında bu teşekkülü ilgilendiren bütün haberleşme ve faaliyetlerin bildirilmesi hususunda aracılık yapmak ⁽⁸²⁾;
7. Üyelerinin masraf paylarını tespit etmek ⁽⁸³⁾.

(77) Bu konuda bkz., *Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Milli Komitesi Statüsü*, Ankara 1967, Mad. I/2.

(78) Bkz., St. Mad. II/3a.

(79) Bkz., St. Mad. III/2a; VI/4.

(80) Bkz., St. Mad. IV/8.

(81) Bkz., St. Mad. IV/11.

(82) Bkz., St. Mad. VII/3; VIII/3.

(83) Bkz., St. Mad. VIII/2; IX/3.

Milli komiteler ülkenin şartlarına en iyi şekilde uyabilecek tarzda teşkil edilmeli ve ülkenin başlıca ekonomik güçlerini mümkün olduğu kadar temsil edebilecek bir karakter taşımalıdır (84). Bu sebeple söz konusu komitelerin statüleri, genel sekreterce hazırlanan ve Konsey'ce tasdik edilen tip statülere mümkün mertebe uygun olmalıdır (85). Milli komitelerin milletlerarası teşekküle olan katkısı, icra komitesinin ve bütçe komisyonunun düşüncesi alındıktan sonra, Konsey'ce saptanır (86) (87).

X. MASRAF PAYLARI

Konsey, her kongreden sonra, istisnaen iki kongre arasında, bütçe komisyonun teklifi üzerine, milli komitelerin yıllık katkı paylarını ve milli komiteleri olmayan ferdi ve kollektif üyelerin masraf paylarını tespit eder (88). Katkı paylarının yarısı ocak ayının ilk onbeş günü içinde, öteki yarısı ise temmuzun ilk onbeş günü içinde genel sekretere gönderilir (88a). Ferdi ve kollektif üyelerin masraf payları milli komitelerce saptanır ve bu komitelere ödenir. Milli komiteleri olmayan ferdi ve kollektif üyeler, masraf paylarını genel sekreterliğe tediye ederler (89). Her ülkenin milli komitesi bir yıllık bilânço düzenler ve bunu muntazaman genel sekreterliğe gönderir (90). Milletlerarası Ticaret Odası'nda temsil edilen ülkelerin ekonomik ve pedagojik karakter taşıyan teşekküllerine, kendi ülkelerindeki milli komiteleri olumlu düşüncelerine dayanarak, bir miktar masraf payı ödenmesi karşılığında, Milletlerarası Ticaret Odası'nın yayımları muntazaman gönderilebilir (91).

(84) St. Mad. VIII/1.

(85) St. Mad. VIII/4.

(86) St. Mad. VIII/2.

(87) Türkiye Milli Komite'sinin teşkili için bkz, 5590 sayılı kanun : Mad. 62/d; Milletlerarası Ticaret Odası Türkiye Milli Komitesi Statüsü, Mad. II vd; *Comité national turc de la chambre de commerce internationale et ses membres*, Ankara 1969.

(88) St. Mad. IX/1.

(88a) St. Mad. IX/2.

(89) St. Mad. IX/3.

(90) St. Mad. IX/4.

(91) St. Mad. IX/5.

XI. ÜYELİKTEN AYRILMA VE KAYDIN TERKİNİ

Herhangi bir sebeple milli komitesiyle olan ilişkisi kesilen ferdi ve kollektif üyelerinin isimleri, Milletlerarası Ticaret Odası'nın üye listesinden ipso facto silinir ⁽⁹²⁾.

Ferdi ve kollektif üyeler, aşağıdaki şartlar altında, Milletlerarası Ticaret Odası üyeliğinden istifa edebilirler ⁽⁹³⁾ :

1. İstifa milli komite tarafından gönderilmesi olmalıdır;
2. İstifa eden üye câri mali faaliyet devresi için masraf payını ödemiş bulunmalıdır.

Konsej, aşağıdaki hallerde, bir ferdi ya da kollektif üyenin ihracına karar verebilir ⁽⁹⁴⁾ :

1. Konsey üyelerinin dörtte üçü (toplam sayının) ihracı, Milletlerarası Ticaret Odası'nın menfaati yönünden yerinde bulmalıdır;

2. Karar, Konsey'in bir normal toplantısında alınmalıdır; ihraç niyeti asgari altmış gün önce Konsey üyelerine, ihraç teklifi ve toplantısı da ilgili üyeye ve milli komitesine bildirilmelidir; düşünce, ihraç sebeplerini de belirtmelidir.

3. Kaydın terkinin kararın alındığı Konsey toplantısının yapıldığı tarihten atmış gün sonra gerçekleşir ve Milletlerarası Ticaret Odası ilgili üyeye, onun tarafından ödenmiş olan câri yıla ilişkin masraf payının, Konsey kararından sonraki devreye ilişkin kısmını iade eder. Kaydının terkin edildiği, ilgili üyeye, kendi milli komitesi aracılığıyla resmen bildirilir.

İlgiyi üye terkin düşüncesinin kendisine bildirilmesini izleyen otuz gün içinde, kendi milli komitesi aracılığıyla, genel sekretere başvurarak, Konsey kararının, müteakip kongrede yeniden görüşülmesi için, istekte bulunabilir ⁽⁹⁵⁾. Usulüne uygun olarak yapılan kararın yeniden tetkikine ilişkin talepler gündeme alınır ve müteakip kongrede tartışılır. Ancak şunu belirtelim ki, bu gibi durumlarda, ilgili, kongre tarihine kadar olan devre için masraf payını

(92) St. Mad. IX/1.

(93) St. Mad. X/2.

(94) St. Mad. X/3.

(95) St. Mad. X/4a.

ödemiş bulunmalıdır ⁽⁹⁶⁾. Kongrenin bu konuda bir karar almasına kadar, Konsey kararı uygulanmaz ⁽⁹⁷⁾. Kongrede bu konuya ilişkin olarak alınan karar, derhal milli komitesi kanaliyle ilgili üyeye tebliğ edilir. Eğer kongrede terkin kararı tasdik edilirse, Konsey'in terkin kararı kesinleşmiş olur ve ilgiliye ödediği masraf paylarından ötürü hiçbir şekilde tediye bulunulamaz ⁽⁹⁸⁾.

Eğer bir ferdi ya da kollektif üye yıllık masraf payını üç ay geçmiş olmasına rağmen ödememişse, milli komitesi, üyeye, ikazda bulunur. Üye beş ay geçmiş olmasına rağmen yine de herhangi bir ödemede bulunmazsa, Konsey, üyenin ismini, masraf payını ödememiş olması sebebiyle, üye listesinden silebilir ⁽⁹⁹⁾.

(96) St. Mad. X/4b.

(97) St. Mad. X/4c.

(98) St. Mad. X/4d.

(99) St. Mad. X/5.